

Warszawa, 25/01/2008r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Zastępca
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław TROCIUK

RPO-577337 - VI/07/JS

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Sz.P.
Stanisław Kluza
Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego
Plac Powstańców Warszawy 1
00 - 950 Warszawa

Szanowny Panie Przewodniczący

Z informacji napływających do Rzecznika Praw Obywatelskich wynika, że przy ubieganiu się przez osoby bezdomne o kredyty małej wysokości, banki wymagają poręczenia żyrantów. Wymogi takie nie są natomiast formułowane w odniesieniu do potencjalnych kredytobiorców posiadających zameldowanie.

Praktyka taka nasuwa, zdaniem Rzecznika, duże wątpliwości co do jej zgodności z prawem oraz zasadami prawa bankowego oraz Konstytucji RP.

Udzielanie kredytów jest, zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz. U. 02. Nr 72, poz. 665), czynnością bankową podobnie jak, stosownie do art. 5 ust. 2 pkt 1 ustawy, pożyczka pieniężna (i ile pożyczka udzielana jest przez bank). Banki, zgodnie z art. 70 ust. 1 ustawy, uzależniają przyznanie kredytu od zdolności kredytowej kredytobiorcy, przez którą rozumie się zdolność do spłaty zaciągniętego kredytu wraz z odsetkami w terminach określonych w umowie, zaś kredytobiorca jest obowiązany przedłożyć na żądanie banku dokumenty i informacje niezbędne do dokonania oceny tej zdolności. Klient banku ma zdolność kredytową wówczas, gdy istniejące w dniu jej weryfikacji okoliczności uzasadniają graniczącą z pewnością realizacją prognozę, że kredytobiorca w całym okresie, na jaki umowa kredytu została zawarta, będzie w stanie sprostać obowiązkowi dokonywania spłat, a z upływem tego okresu będzie mógł zwrócić kredyt i uregulować należności uboczne. Pogląd taki wyraża również Sąd Najwyższy przyjmując, że zdolność kredytową ma każdy podmiot, którego stan majątkowy oraz bieżąca i

przewidywana w przyszłości efektywność gospodarowania zapewnia wypłacalność gwarantującą zwrot kredytu wraz z należnymi odsetkami w ustalonym w umowie terminie (wyrok SN z dnia 18 czerwca 1997 r., II CKN 207/97, Pr.Bank. 1998, nr 1, s. 57). W niniejszej sprawie od osób bezdomnych, choć te posiadają zatrudnienie lub otrzymują świadczenia emerytalno - rentowe, a przez to w pełni zasługują na określenie ich zdolności kredytowej jako wystarczającej, wymaga się poręczenia żyrantów.

Tymczasem, zgodnie z art. 70 ust. 2 pkt 1 analizowanej ustawy, bank może udzielić kredytu pod warunkiem ustanowienia szczególnego sposobu zabezpieczenia spłaty kredytu tylko wówczas, gdy potencjalny kredytobiorca nie posiada zdolności kredytowej. Artykuł 70 Prawa bankowego, zawiera skierowany do banków publicznoprawny zakaz udzielania kredytów podmiotom nie dającym gwarancji wypłacalności. Podstawowym celem zakazu jest ochrona deponentów, których interesy mogą być zagrożone poprzez udostępnianie środków pochodzących z dokonanych przez nich wkładów oszczędnościowych osobom o niewystarczająco sprawdzonej zdolności kredytowej. Z treści tego przepisu wynika więc uprawnienie wobec kredytobiorców, a zarazem obowiązek banku wobec deponentów do przeprowadzenia kontroli zdolności kredytowej zarówno na etapie zawiązania stosunku kredytowego, jak i w czasie jego trwania. **Takie uprawnienie banku, choć z pewnością mieszczące się również w tzw. swobodzie kontraktowania, powinno jednak być realizowane w granicach ustawowych.** Przepisy prawne oraz interpretowane na ich podstawie, głównie przez orzecznictwo i doktrynę, normy prawne, jasno określają co wchodzi w zakres pojęcia zdolności kredytowej. Nie sposób zgodzić się, iż kwestia braku zameldowania może pozostawać istotna, skoro najważniejszą i w zasadzie jedyną przesłanką jest regularne pozyskiwanie określonej kwoty pieniężnej, która przeznaczana będzie na spłatę kredytu. Brzmienie przepisu art. 70 ustawy przesądza o tym, że banki posiadają pełną swobodę decyzji przy ustalaniu zdolności kredytowej. **Wyłączenie dotyczące ustawowego skutku braku zdolności kredytowej, tj. odmowy udzielenia kredytu może mieć jednak miejsce jedynie w sytuacjach określonych przepisem art. 70 ust. 2 Prawa bankowego** (zob. M. Debel, *Zdolność kredytowa a zakres swobody nawiązywania stosunków kredytowych z bankami*, Radca Prawny 2007/1/58).

Przez zdolność kredytową rozumie się zdolność do spłaty zaciągniętego kredytu wraz z odsetkami w terminach określonych w umowie. Składa się na nią stan majątkowy podmiotu ubiegającego się o kredyt oraz bieżąca i przewidywana w przyszłości efektywność gospodarowania gwarantująca terminowy zwrot kredytu i zapłatę odsetek. Jak podkreśla się w piśmiennictwie, zależy ona od wielu różnych czynników, takich jak płynność finansowa, jakość gospodarowania środkami produkcji, sposób wykorzystywania akumulacji, dynamika produkcji, poziom kosztów, wydajność pracy, warunki zbytu towarów i usług. Jeżeli jednak określone świadczenie jest

pobierane przez potencjalnego kredytobiorcę w sposób regularny na takiej podstawie prawnej lub faktycznej, której stabilność nie ulega zmianie, swoboda banku przejawiająca się poprzez nieuzasadnioną negatywną ocenę, stanowić może naruszenie obowiązujących przepisów prawa bankowego a nadto Konstytucji RP.

Zgodnie z art. 32 Konstytucji RP wszyscy są równi wobec prawa i nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny. Równość wobec prawa oznacza przede wszystkim takie same traktowanie podmiotów w jednakowych okolicznościach. W niniejszej sprawie istnieje niebezpieczeństwo różnicowania sytuacji osób ze względu na ich status mieszkaniowy. Tymczasem, jak podniesiono wyżej, posiadanie stałego źródła dochodu, które jest podstawową przesłanką posiadania zdolności kredytowej, a przez to zawarcia umowy kredytu, przesądza o konieczności zapewnienia wszystkim osobom, wykazującym się określonym dochodem, możliwości nieograniczonego dostępu do dobrodziejstw płynących z możliwości korzystania z kredytów, w szczególności tych o niewielkiej wartości nominalnej.

Uprzejmie proszę Pana Przewodniczącego o przedstawienie stanowiska w tej sprawie.

/-/ Stanisław Trociuk